

Κωνσταντινούπολη: Το κίνημα της πλατείας*

Από: Βαγγέλης Αρεταίος

Την ολοκλήρωση του πολιτισμικού μετασχηματισμού της Τουρκίας σε μια ισλαμική χώρα «σφραγίζει» η περίοδος μετά την απόπειρα του πραξικοπήματος καθιστώντας εντελώς αβέβαιες και ρευστές τις σχέσεις της χώρας με την Δύση.

Η κυρίαρχουσα πλέον ισλαμική πολιτισμική ταυτότητα της χώρας δεν σημαίνει «ιρανοποίηση» της Τουρκίας ούτε διολίσθηση σε ένα θεοκρατικό ισλαμικό καθεστώς. Σημαίνει μια πλήρη αντικατάσταση της μέχρι σήμερα δυτικοτρόπης κυρίαρχουσας τάξης από τάξεις που έχουν ως βασική και κεντρική τους αναφορά το σουνιτικό Ισλάμ και για τις οποίες οι έννοιες της δημοκρατίας, του έθνους, της λαϊκής βούλησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκουν άλλες πηγές νομιμοποίησης και ερμηνείας από τις δυτικές.

Η Τουρκία έχει εισέλθει σε αχαρτογράφητα ύδατα, οι δυναμικές στο εσωτερικό της χώρας βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη και το πώς ακριβώς θα λειτουργήσει αυτή η κυρίαρχουσα ισλαμική ταυτότητα στην τουρκική πολιτική και κοινωνία δεν είναι ακόμα σαφές, παρά τις γρήγορες ερμηνείες που πολλοί στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ σπεύδουν να δώσουν.

Ο “Π” επιχειρεί να δώσει ορισμένες εξηγήσεις αφήνοντας φυσικά αναπάντητα πολλά ερωτήματα για το άμεσο μέλλον και την ίδια ώρα συνομιλεί με τους “ιδιοκτήτες” της “νέας Τουρκίας”.

«Οι πνευματικοί οδηγοί της Τουρκίας είναι σε ένα πλοίο το οποίο πηγαίνει προς την Ανατολή αλλά αυτοί τρέχουν πάνω στο κατάστρωμα προς την Δύση νομίζοντας ότι έτσι εκδυτικοποιούνται».

Αυτό είχε πει τα πρώτα χρόνια της τουρκικής Δημοκρατίας ο Τούρκος πολιτικός φιλόσοφος Τζελάλ Γιαλινίτζ, χωρίς να κρύβει την ειρωνεία του για τους «πεφωτισμένους» οδηγούς της χώρας, καταγράφοντας έτσι με πολύ γλαφυρό τρόπο τις εγγενείς αντιθέσεις του νεοσούστατου τότε τουρκικού πολιτικού και κοινωνικού συστήματος.

---

* Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Πολίτης στις 23.7.2016.
<http://politis.com.cy/article/konstantinoupoli-to-kinima-tis-platias>

Η εικόνα αυτή ενός πλοίου που πλέει προς την Ανατολή ενώ οι οδηγοί του τρέχουν πάνω του προς την Δύση αποτελεί την πεμπουσία του τουρκικού παράδοξου που αποτέλεσε την πηγή όλων των κοινωνιολογικών και κατά συνέπεια πολιτικών δυναμικών στην χώρα από την ίδρυση της Δημοκρατίας μέχρι σήμερα.

Δυτικοτρόπες ελίτ

Κοινωνιολογικά, οι «πεφωτισμένες» δυτικοτρόπες ελίτ της κεμαλικής ιδεολογίας και μπουρζουαζίας ίδρυσαν και μονοπώλησαν θεσμικά το εκκοσμηκευμένο τουρκικό κράτος δημιουργώντας ένα σύστημα μέσα στο οποίο μεθοδικά αποκλείονταν από την πρόσβαση στην εξουσία οι κοινωνικές εκείνες τάξεις της «περιφέρειας» που δεν ταυτίζονταν με τις απόψεις των ελίτ για τον εκδυτικισμό και τον εκσυγχρονισμό και που δεν αντλούσαν τις αναφορές τους από την Δύση αλλά από τον ισλαμικό και οθωμανικό πολιτισμό, ο οποίος περιφρονούντο συστηματικά και απροκάλυπτα.

Ουσιαστικά, ένας μικρός αριθμός κρατικών και κοινωνικο-οικονομικών ελίτ μονοπώλησαν επί δεκαετίες όχι μόνο την πολιτική εξουσία, όπου ήδη από την δεκαετία του 50 και τον Μεντερές η «περιφέρεια» είχε αρχίσει σταδιακά να έχει πρόσβαση στο «κέντρο», αλλά κυρίως όλη την πολιτισμική παραγωγή και ταυτότητα της χώρας.

Το πολιτισμικό “DNA” της χώρας, της κεμαλικής τουρκικής Δημοκρατίας, η κουλτούρα και οι πολιτιστικές αναφορές που κυριαρχούσαν, επιβάλλονταν αποκλειστικά και μόνο από την δυτικοτροπή κεμαλική άρχουσα τάξη.

Η Τουρκία ήταν μια μουσουλμανική χώρα που ανήκε όμως αναμφισβήτητα στον γεωστρατηγικό χώρο της Δύσης, μέσω κυρίως του ΝΑΤΟ και των προσπαθειών για ένταξη στην Ε.Ε...

Ήταν μια μουσουλμανική χώρα με την έννοια ότι η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού της είναι μουσουλμανική αλλά μέχρι πρότινος, η κυριαρχούσα πολιτισμική της ταυτότητα που καθορίζονταν αποκλειστικά και μόνο από τις δυτικοτρόπες ελίτ ήταν όχι εντελώς δυτική αλλά τουλάχιστον δυτικοτροπή ή δυτικοφανής.

Εστω και επιφανειακά, η πολιτισμική νομιμοποίηση και η αίγλη της άρχουσας τάξης είχε αποκλειστικά και μόνο την Δύση ως σημείο αναφοράς.

Οι οδηγοί της Τουρκίας έτρεχαν προς την Δύση σε ένα πλοίο που πήγαινε προς την Ανατολή.

Η πορεία της “περιφέρειας” προς το “κέντρο”

Το πρώτο μεγάλο βήμα της «περιφέρειας» προς το «κέντρο» έγινε με τον Τουρκοκύπριο Οζάλ που έδωσε μια απίστευτη μέχρι τότε πρόσβαση στους βαθιά θρησκευόμενους μικρομεσαίους επιχειρηματίες της Ανατολίας σε μια φιλελεύθερη οικονομία αμέσως μετά το πραξικόπημα του 1980.

Η πορεία της «περιφέρειας» προς το «κέντρο» συνεχίστηκε ακατάπαυστα, οι μικρομεσαίοι θρησκευόμενοι επιχειρηματίες της Ανατολίας έγιναν «Τίγρεις της Ανατολίας» με τεράστιους επιχειρηματικούς ομίλους. Το πολιτικό Ισλάμ και ο χαρισματικός του τότε «πατέρας» και ηγέτης Νετσεμτίν Ερμπακάν, επωφελομένοι από την ενίσχυση του Ισλάμ από την χούντα του Εβρέν ως «αντίδοτο» στην τουρκική αριστερά και στο αριστερό κουρδικό κίνημα, ανέβασαν κι άλλο τα εκλογικά τους ποσοστά και τον Ιούνιο του 1996 ο Ερμπακάν έγινε ο πρώτος ανοιχτά ισλαμιστής πρωθυπουργός της χώρας, με την τότε κυβέρνηση συνασπισμού ανάμεσα στο ισλαμικό κόμμα της Ευημερίας και του κόμματος του Ορθού Δρόμου της Τανσουό Τσιλέρ που ήταν αντιπρόεδρος της κυβέρνησης.

Τον Φεβρουάριο όμως του 1997, το τότε πανίσχυρο γενικό επιτελείο, μέσω του στρατοκρατούμενου Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, έκανε το γνωστό ως «μεταμοντέρνο» πραξικόπημα μέσω ενός τηλεσιγράφου και ο Νετσεμτίν Ερμπακάν και το κόμμα του «ευνουχίστηκαν» με συνοπτικές διαδικασίες.

Η πορεία όμως της «περιφέρειας» προς το κέντρο δεν σταμάτησε και μετά από μεγάλες εσωτερικές ανακατατάξεις στον χώρο του τουρκικού πολιτικού Ισλάμ, το ΑΚΡ κέρδισε πανηγυρικά τις εκλογές του 2002.

Το σοκ στα μαζικά μέσα ενημέρωσης της δυτικότερης άρχουσας τάξης τότε ήταν τρομακτικό, με έντονο το κοινωνιολογικό και πολιτισμικό στοιχείο ότι η Ανατολία, οι «μαύροι Τούρκοι» και οι «χωριάτες», εξεγέρθηκαν.

Πολιτισμικός μετασχηματισμός της Τουρκίας

Οι «άσπροι Τούρκοι», όπως αυτοαπολέστηκαν από την δεκαετία του 90 οι δυτικότεροι εκκοσμικευμένοι αστοί της Κωνσταντινούπολης, συνέχισαν να έχουν την υπεροχή στην διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας της Τουρκίας και την διαχείριση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και την Ευρώπη αλλά η υπεροχή τους είχε ανεπιστρεπτή εισέλθει σε μια πορεία εξασθένησης.

Από το 2010 κυρίως και μετά, το ΑΚΡ και οι νέες ισλαμικές αστικές τάξεις και ελίτ άρχισαν να έχουν όλο και μεγαλύτερο βάρος στην διαμόρφωση της κουλτούρας και της αισθητικής αλλά η ταυτότητα της τουρκικής Δημοκρατίας ως πολιτικο-κοινωνικό σύνολο παρέμεινε δυτικότροπη, τουλάχιστον στην επιφάνεια.

Διότι κάτω από την επιφάνεια, ο πολιτισμικός μετασχηματισμός της Τουρκίας σε μια ισλαμική πλέον χώρα και όχι απλά μουσουλμανική, έφτανε ήδη κοντά στην ολοκλήρωση του.

Με τον νεο-οθωμανισμό και την ιδέα της παλινόρθωσης του βάρους της ισλαμικής κληρονομιάς στο πολιτισμικό αλλά και πολιτικό στίγμα της «νέας Τουρκίας», το ΑΚΡ και οι νέες άρχουσες τάξεις της Τουρκίας θρυμμάτισαν το μέχρι πρότινος κυρίαρχο αφήγημα ενός εκσυγχρονισμού που αντλεί τις αναφορές του από την «Δύση» και το αντικατέστησαν από ένα δικό τους εκσυγχρονιστικό αφήγημα που αντλεί όλες του τις αναφορές από το Ισλάμ και την «Ανατολή».

Κρατώντας πάντα ωστόσο πανίσχυρο και κεντρικό τον άξονα του έθνους-κράτους, δίνοντας όμως μια άλλη, σουνιτικής ισλαμικής προέλευσης, νομιμοποίηση του εθνικισμού.

“Πόλεμος ανεξαρτησίας”

Η πορεία της «περιφέρειας» έφτασε από το πεσασμένο Σάββατο στο τέλος της: Στην φυσική παρουσία της στο απόλυτο συμβολικό κέντρο της «παλιάς» δυτικότροπης Τουρκίας, στο Τακσίμ, μετά από μια αιματηρή απόπειρα ανατροπής του πολιτικού καθεστώτος. Η απόπειρα έγινε αντιληπτή από τους υποστηρικτές του Ταγίπ Ερντογάν ως μια προσπάθεια βίαιης ανακοπής του ισλαμικού μετασχηματισμού ο οποίος για όλους αυτούς τους ανθρώπους είναι απόλυτα ταυτισμένος με την επιβίωση τους ως μέλη μιας κοινωνίας στην οποία αισθάνονται ότι έχουν δικαίως αποκτήσει ένα τεράστιο βάρος αλλά ταυτόχρονα και την επιβίωση του έθνους-κράτους και της λαϊκής βούλησης.

Η απόπειρα ήταν απειλή στην υπόσταση του έθνους, στην επιβίωση της Τουρκίας όπως αυτοί την εννοούν, δεν ήταν μονάχα μια απόπειρα κατά της δημοκρατίας. Αυτό έδωσε το υπέρτατο κουράγιο σε αυτούς που κατέβηκαν στους δρόμους να αφηγήσουν τα όπλα και τα τανκς των πραξικοπηματιών, αυτό κρατά σε εγρήγορση εκατοντάδες χιλιάδες οπαδών του ΑΚΡ, αυτό έχει δώσει έναν ισχυρό χαρακτήρα “πόλεμου ανεξαρτησίας” στις διαδηλώσεις, αυτό έκανε τις πωλήσεις τουρκικών σημαίων να σπάσουν κάθε ρεκόρ στην σύγχρονη Τουρκία.

Οι πορείες χιλιάδων ανθρώπων στο Τακσίμ και στις γέφυρες του Βοσπόρου δεν γίνονται για την δημοκρατία με την έννοια που δίνει σε αυτήν η Δύση αλλά για την προστασία της ανεξαρτησίας του έθνους-κράτους που εκπροσωπείται από τον Ταγίπ Ερντογάν, τον χαρισματικό και «μπαρουτοκαπνισμένο» πια ηγέτη όπως θεωρούν οι υποστηρικτές του, ο οποίος εκφράζει την εθνική/λαϊκή βούληση, η οποία με την σειρά της βρίσκει την υπέρτατη νομιμοποίηση της στον ισλαμικό και οθωμανικό πολιτισμό.

Ισλαμική χώρα

Ταυτόχρονα, με τους οπαδούς του Ταγίπ Ερντογάν να διαδηλώνουν κάθε βράδυ στην πλατεία του Τακσίμ, ο κύκλος έκλεισε για τα καλά και η νέα πολιτισμική ταυτότητα της χώρας «σφραγίστηκε» ανεξάλειπτα από το περασμένο Σάββατο και μέχρι σήμερα.

Το Τακσίμ είναι ο κατ'εξοχήν αστικός χώρος που συμβόλιζε την δυτικοτροπή πολιτισμική ταυτότητα της Τουρκίας, που από το περασμένο Σάββατο έχει «καταληφθεί» από τους πολίτες αυτούς που όχι μόνο δεν δέχονται καμία δυτική αναφορά στην ταυτότητα τους αλλά που σήμερα είναι πεπεισμένοι ότι η Δύση, χρησιμοποιώντας το δίκτυο Γκιουλέν, έχει ανοίξει πόλεμο εναντίον της πατρίδας και του έθνους τους.

Για πρώτη φορά στη ιστορία του, το καράβι της Τουρκίας πηγαίνει στην Ανατολή με τους οδηγούς του, το πλήρωμα του και την μεγάλη πλειοψηφία των επιβατών του να τρέχουν κι αυτοί προς την Ανατολή και όχι πια προς την Δύση.

Η Τουρκία δεν είναι πια μια μουσουλμανική χώρα αλλά μια ισλαμική χώρα. Χωρίς αυτό να υπονοεί αλλαγή του πολιτεύματος σε ισλαμικό κράτος με ισλαμικό νόμο ούτε νόμους για αναγκαστική ισλαμοποίηση της κοινωνίας που θα πάρουν την μορφή επιβολής του ισλαμικού κεφαλομάντιλου στις γυναίκες ή απαγόρευσης του αλκοόλ. Η Τουρκία δεν είναι και δεν θα γίνει Ιράν του Χομείνι.

Η ουσία βρίσκεται πολύ πιο βαθιά: Στο γεγονός ότι ο κύκλος της επικράτησης της ισλαμικής πολιτισμικής ταυτότητας που έκλεισε τις μέρες αυτές ανοίγει μια νέα περίοδο μέσα στην οποία οι έννοιες της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία αναγκαστικά θα μεταλλαχθούν. Και θα επηρεάσουν άμεσα τις σχέσεις των διαφορετικών εθνοτηκών και θρησκευτικών ομάδων στο εσωτερικό της χώρας, κάτι που προκαλεί ανησυχία στους Αλεβήδες και στους Κούρδους.

Παράλληλα, οι μέχρι σήμερα σχέσεις της Τουρκίας με την Δύση θα αλλάξουν ριζικά και ίσως και ραγδαία.

Η Τουρκία δεν είναι πια μέρος του γεωστρατηγικού συστήματος της Δύσης όπου ανήκε από το 1950 και μετά. Ούτε πολιτικά, ούτε στρατιωτικά, ούτε πολιτισμικά ούτε ψυχολογικά πια. Η απόπειρα πραξικοπήματος γκρέμισε και τις τελευταίες ελάχιστες γέφυρες που είχαν απομείνει.

Και όλοι οι δυτικότεροι ή ακόμα και οι πραγματικά εκδυτικισμένοι Τούρκοι, που ήταν πάντα μια μικρή μειονότητα, έχασαν οριστικά πια την δυνατότητα τους όχι μόνο να διαμορφώνουν αλλά και να συμμετέχουν στην πολιτισμική ταυτότητα της χώρας και της κοινωνίας.

Κάτι που θα έχει άμεσες επιπτώσεις στις μέχρι σήμερα ισορροπίες στην νότια και νοτιοανατολική Ευρώπη και την Μέση Ανατολή και φυσικά και την Κύπρο και κυρίως τις σχέσεις της τουρκοκυπριακής κοινότητας με την «νέα Τουρκία».

Με μια σύνδεση του Ισλάμ με την δημοκρατία, το έθνος και την πατρίδα, ισλαμιστές από διαφορετικές ομάδες, γενιές και προσωπικές πορείες, εξηγούν στον «Π» τις απόψεις τους.

Μια μετά τα μεσάνυχτα κι η πλατεία του Τακσίμ είναι γεμάτη κόσμο, πολύ κόσμο. Από το περασμένο Σάββατο έχουν αρχίσει οι «σκοπιές για την φύλαξη της δημοκρατίας».

Τουρκικές σημαίες παντού, ενθουσιασμός αμείωτος, οικογένειες που κάθονται σε χαλιά και κουβέρτες με τα παιδιά και τα μωρά και τα καροτσάκια τους. Συνθήματα υπέρ του Ταγίπ Ερντογαν από νεαρές κεφαλομαντιλοφορούσες αλλά και από κοπέλες χωρίς μαντίλα, με φούστες και μπλουζες χωρίς μανίκια. Μορφές με μακριές γενειάδες και ισλαμικά πουκάμισα κραδαίνουν σημαίες τουρκικές, ομάδες νεαρών μηχανόβιων μαρσάρουν επιθετικά τις μηχανές τους και φωνάζουν «αλάχου έκμπερ».

Τις νύχτες και τις μέρες αμέσως μετά το πραξικόπημα, ο «Π» μίλησε με δεκάδες πολίτες και προσπάθησε να καταλάβει τι τους έκανε να κατεβαίνουν στο Τακσίμ κάθε βράδυ και κυρίως τι είναι γι' αυτούς δημοκρατία.

Τι είναι δημοκρατία;

Τρεις άντρες με μακρές ισλαμικές γενειάδες κάθονται σε πλαστικές καρέκλες στο κέντρο σχεδόν της πλατείας του Τακσίμ, κρατώντας τουρκικές σημαίες. Στα πόδια

τους, τρία παιδιά πέντε-έξι ετών παίζουν με μικρές τουρκικές σημαίες. Για τους ανθρώπους αυτούς, το Τακσίμ ήταν πάντα ένα άβατο, θεωρώντας ότι όλη η περιοχή είναι παντελώς αντι-ισλαμική, με την ηθική έννοια του όρου. Τις νύχτες αυτές μετά την απόπειρα πραξικοπήματος είναι σύνηθες πια να βλέπει κανείς τέτοιες μορφές στο Τακσίμ, οι οποίες πάντως είναι μια πολύ μικρή μειοψηφία στο σύνολο των πολιτών που διαδηλώνουν.

«Είμαστε εδώ γιατί μας είπε να κατέβουμε στους δρόμους ο «αρχηστράτηγος» μας ο Ταγίπ Ερντογάν. Ηρθαμε εδώ να προστατέψουμε την χώρα μας. Για τα παιδιά μας», μου λέει ο πιο ηλικιωμένος από τους τρεις γενειοφόρους δείχνοντας μου τα παιδιά που παίζουν.

Τον ρωτώ αμέσως «τι είναι δημοκρατία για σας;» και μου απαντά: «Δημοκρατία είναι ελευθερία, είναι ανεξαρτησία». Επιμένω και αυτός συνεχίζει: «Ελευθερία όχι μόνο για την πλειοψηφία αλλά και για τις μειονότητες, στο Ισλαμ και στην οθωμανική αυτοκρατορία οι μειονότητες είχαν προστατευμένα τα δικαιώματά τους. Οποιος θέλει να έχει άλλο στυλ ζωής ας το έχει, φτάνει να μην ενοχλεί τους άλλους και να μην κάνει κακό».

Ο συσχετισμός της δημοκρατίας με την ανεξαρτησία καθώς και οι αναφορές στο Ισλάμ και στην οθωμανική αυτοκρατορία προκειμένου να δοθεί μια εξήγηση του τι είναι δημοκρατία είναι χαρακτηριστικές των δυναμικών του πολιτισμικού μετασχηματισμού της Τουρκίας.

Ισλάμ και έθνος

Ένα από τα συνθήματα που κυριαρχούν σήμερα στην Τουρκία μετά την απόπειρα πραξικοπήματος είναι «η κυριαρχία ανήκει στο έθνος». Το έθνος έχει λάβει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα την τελευταία περίοδο της διακυβέρνησης Ερντογάν και έχει ταυτιστεί με την «εθνική/λαϊκή βούληση» και την πατρίδα. Αυτό όμως που προσδίδει πλέον στο έθνος και στην πατρίδα μια εντελώς διαφορετική δυναμική σε σχέση με αυτό που ίσχυε μέχρι σήμερα είναι η σχέση τους με το Ισλάμ.

«Οι επικλίσεις όπως «αλλάχου έμπερ» αποτελούν την επιτομή της πολιτισμικής ενότητας όταν η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια καταστροφή. Ο κόσμος που είναι στους δρόμους θεωρεί ότι είναι ισλαμικό του καθήκον να προστατέψει την πατρίδα του», λέει στον «Π» η πρώην βουλευτής και ακαδημαϊκός Μερβέ Καβακτσί, τεκμηριώνοντας έτσι μια νέα σχέση ανάμεσα στο έθνος, την δημοκρατία και το Ισλάμ.

«Η δημοκρατία είναι ένα εργαλείο για την διασφάλιση της πατρίδας μας, η δημοκρατία αντικειμενοποιείται στην ελεύθερη πατρίδα».

Η Μερβέ Καβακτσι είναι μια εμβληματική μορφή του πολιτικού Ισλάμ στην Τουρκία και η ζωή της αντανακλά όλη την πορεία του πολιτικού και κοινωνικού Ισλάμ στην χώρα. Το 1986, ενώ πέρασε και μάλιστα με πολύ καλούς βαθμούς στην ιατρική σχολή της Αγκυρας, της αρνήθηκε η πρόσβαση στο πανεπιστήμιο επειδή φορούσε μαντίλα. Μετά από πολλές δυσάρεστες περιπέτειες και αυτοεξορία στις ΗΠΑ θα επιστρέψει στην Τουρκία για να εκλεγεί βουλευτής το 1999 με το κόμμα του Νετμετίν Ερμπακάν αλλά θα εκδιωχθεί αναισχυντα από την Εθνοσυνέλευση από τον τότε πρωθυπουργό Μπουλέντ Ετζεβίτ, ενώ η χώρα λειτουργούσε ακόμα κάτω από το μεταμοντέρνο πραξικόπημα του 1997.

«Η κοσμική ελίτ με τις εξαναγκαστικές μεθόδους και πολιτικές δεν ήταν δημοκρατία. Η δημοκρατία έχει προοδεύσει πολύ από τότε που ήρθε το ΑΚΡ στην εξουσία διότι προσπαθεί να φέρει την δημοκρατία στον καλύτερο δυνατό μεσαίο χώρο», είπε η Μερβέ Καβακτσι.

Κίνδυνος ρεβανσισμού

Η σημασία των συμβολισμών στον πολιτισμική πάλη ανάμεσα στους δυτικότροπους και τους ισλαμιστές αλλά και το τραύμα που αποτέλεσε για τους ισλαμιστές η περίοδος εκείνη μετά το μετα-μοντέρνο πραξικόπημα του 1997 αναδεικνύεται με πολύ χαρακτηριστικό τρόπο από την απόφαση της κυβέρνησης να κάνει τις δίκες των πραξικοπηματιών της απόπειρας του περασμένου Σαββάτου στην βαθιά ισλαμική περιοχή του Σιντζάν της Αγκυρας, εκεί ακριβώς που το βράδυ του Φεβρουαρίου του 1997 τανκς κατέβηκαν στους δρόμους πριν τις αποφάσεις του γενικού επιτελείου εναντίον της κυβέρνησης Ερμπακάν.

Το χάσμα ανάμεσα στους “άσπρους Τούρκους” και στα “παιδιά της Ανατολίας” ήταν πάντα βαθύ αλλά σήμερα είναι απροσπέλαστο και ο κίνδυνος ρεβανσισμού εκ μέρους της νέας κυριαρχούσας τάξης είναι μεγαλύτερος από ποτέ.

Πάρα πολλές φορές τις μέρες αυτές άκουσα από πολίτες να λένε «οι άσπροι Τούρκοι δεν είναι αληθινοί Τούρκοι, αληθινοί Τούρκοι είμαστε μόνο εμείς, οι Τούρκοι της Ανατολίας».

Το διάχυτο αίσθημα ότι η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα κίνδυνο που απειλεί την υπόσταση της σε συνδυασμό με το καθεστώς εκτάκτου ανάγκης και εξαιρέσης που έχει επιβληθεί έχουν καλλιεργήσει μια μαζική ψυχολογία σύμφωνα με την

οποία δεν χρειάζεται να γίνονται σεβαστές οι νομικές και συνταγματικές διαδικασίες και ότι όλες οι καθάρσεις, που μοιάζουν με κυνήγι μαγισσών, είναι απαραίτητες για την επιβίωση του έθνους.

Νέες γενιές ισλαμιστών

Σε ένα από τα πιο μοντέρνα καφέ του Τακσίμ, ο Χαλίλ, νεαρός πολιτικός μηχανικός και η Εσρά, νεαρή πολιτικός επιστήμονας, μιλούν με άνεση και αυτοπεποίθηση για όλα. Είναι και οι δυο πιστοί μουσουλμάνοι, που προσεύχονται καθημερινά, που παίζουν κιθάρα και βιολί, που ταξιδεύουν και που προσπαθούν να κρατήσουν αποστάσεις από το ΑΚΡ. Έχουν και οι δύο κατέβει πολλές φορές στην σκοπιά για την δημοκρατία τις νύχτες στο Τακσίμ.

Ο Χαλίλ χαρακτηρίζει τον εαυτό του πρώτα άνθρωπο, μετά μουσουλμάνο και ύστερα Κωνσταντινουπολίτη. Η Εσρά χαρακτηρίζει πρώτα απ' όλα τον εαυτό της καλό άνθρωπο και μετά καλό πολίτη.

Οι αναφορές τους είναι πάρα πολύ συχνά στο Ισλάμ και στο Κοράνι, δίνοντας κάθε φορά μια πεφωτισμένη ερμηνεία, ακόμα και για πολύ ευαίσθητα θέματα όπως η ομοφυλοφιλία.

«Η περίοδος αμέσως μετά την απόπειρα του πραξικοπήματος είναι μια εξαιρετική ευκαιρία για να σπάσει η πόλωση στην Τουρκία», λέει ο Χαλίλ.

Και προσθέτει: «Δημοκρατία είναι να έχουν όλοι, ανεξάρτητα αν είναι πλειοψηφία ή μειοψηφία τα ίδια δικαιώματα, τις ίδιες ελευθερίες».

«Δημοκρατία δεν είναι μόνο οι δίκαιες εκλογές. Δημοκρατία είναι ελευθερίες, είναι μέρος της πολιτικής και κοινωνικής ευθύνης που η πλειοψηφία έχει απέναντι στην μειοψηφία να προστατέψει τα δικαιώματα όλων».

Οι διαφορές και η πολύ μεγάλη απόσταση που τους χωρίζουν από τους «άσπρους Τούρκους», οι οποίοι έρχονται αναπόφευκτα στις συζητήσεις μας, είναι έκδηλες αλλά τόσο η Εσρά όσο και ο Χαλίλ τονίζουν ότι «οι άσπροι Τούρκοι είναι ο ίδιο Τούρκοι με μας και έχουμε όλοι μας τα ίδια δικαιώματα»

Παρόλο που εκτιμούν και οι δύο τον Ταγίπ Ερντογάν και που θεωρούν ότι η στάση του για την υπεράσπιση της δημοκρατίας κατά την απόπειρα του πραξικοπήματος ήταν καταλυτικής σημασίας δεν δείχνουν να τρέφουν κάποια προσωπολατρία.

